

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

..META*~

Příručka pro začleňování dětí s OMJ v FMŠ Na Výšinách

Na
Vý-
š-
inách

Příručka, kterou držíte v ruce, slouží jako osvědčený postup pro začlenění dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ). Je vytvořena na míru mateřské škole a obsahuje postupy a metody práce, které má škola v praxi ověřené. Zároveň však obsahuje metody práce doporučené organizací META, o. p. s. Příručka obsahuje odkazy na stránky [Inkluzivniskola.cz](https://www.inkluzivniskola.cz) a odkazuje na konkrétní kapitoly v metodice **Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách**¹. Na přípravě příručky spolupracovala META, o. p. s. a kolektiv pedagogů MŠ Na Výšinách z Prahy 7. Příručka byla dokončena v roce 2022 v Praze.

Příručka postupuje chronologicky, začínáme úvodním setkáním s rodiči, které by mělo proběhnout jako první ještě před nástupem dítěte do MŠ, poté se věnujeme internímu nastavení mateřské školy. Následuje oblast týkající se přípravy kolektivu a třídy na příchod dítěte a jeho nástup do mateřské školy. Poté se věnujeme podpoře dítěte (jazykově individuálně a v rámci celé třídy), komunikaci s rodiči a práci s kolektivem. Ve všech úkonech těchto tematických oblastí se nachází rozdělení kompetencí ředitele, pedagoga a (dvojjazyčného) asistenta pedagoga. V závěru nalezneme seznam organizací zabývajících se tématem dětí s odlišným mateřským jazykem. Součástí tohoto materiálu je také kapitola „Co dělat, když...“, v níž najdeme odpovědi na často kladené otázky ze strany pedagogických pracovníků mateřských škol.

Přílohou příručky jsou **Adaptační aktivity** (včetně obrázkových příloh), které napomáhají snadnějšímu začleňování dětí s OMJ do třídního kolektivu. Jedná se o soubor aktivit na podporu dobrého klimatu celé třídy s aktivním zapojením dětí s OMJ. Aktivity jsou určeny pro děti od 5 let. Dále zde najdeme **Jazykovou diagnostiku**, kterou vytvořila organizace META. Na základě tohoto materiálu zjistíme jazykovou znalost dítěte a podle toho zvolíme vhodnou jazykovou podporu. Třetí přílohou této příručky je **Záznamový arch – setkání s rodičem/rodiči**.

Příručka vznikla v rámci projektu Naše čtvrt' (reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001439), který je financován Evropskou unií v rámci Operačního programu Praha – pól růstu ČR.

¹ Dále v textu používáme při odkazech na tuto publikaci pro větší přehlednost pouze výraz Metodika.

Vymezení pojmu dítě s OMJ

Děti s odlišným mateřským jazykem (OMJ) jsou velmi různorodá skupina. Můžeme do ní zařadit nejen **děti s cizí státní příslušností**, ale také děti, které se v Čechách již narodily, ale doma hovoří jiným jazykem. Čeština tedy není jejich mateřským jazykem, ale učí se ji jako druhý jazyk (ČDJ). Děti s OMJ mohou být právě z tohoto důvodu zařazeny mezi děti se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a je potřeba k nim takto přistupovat.

Některé děti s OMJ zůstávají na území ČR trvale, jiné jsou zde pouze přechodně, např. děti rodičů, kteří jsou vysláni do naší země za prací, jež je časově omezená. Mohou to být děti vědeckých pracovníků či zaměstnanců nadnárodních firem. I s těmito dětmi se mohou dnešní pedagogové potkat ve státních i soukromých MŠ.

Významnou skupinou jsou pak děti, jejichž rodiče přišli do České republiky z rozličných důvodů a chtějí se zde usadit natrvalo.

Mezi děti s OMJ patří také děti bilingvní či děti, které hovoří více jazyky. I ony mají velmi specifický jazykový vývoj, který je potřeba zohlednit.

Potřeby dětí s OMJ jsou odlišné v každém věku i stupni jazykového vývoje, a proto je důležité pracovat v úzké spolupráci s rodiči, vyměňovat si informace o všech stránkách rozvoje dítěte.

Úvod do tématu

Děti pocházející z odlišného kulturního a jazykového prostředí přirozeně potřebují naši podporu a specifický přístup odpovídající jejich potřebám. Máme velkou zodpovědnost za to, jak se bude dítě v MŠ cítit, rozvíjet a získávat potřebné kompetence pro život a jestli bude připraveno úspěšně zahájit povinnou školní docházku.

Od prvního kontaktu s rodinou dítěte dbáme na to, abychom nově příchozí rodinu přivítali vlídně a s respektem. Osvědčený postup, jak společně budovat vztahy založené na důvěře a porozumění, nabízí právě tato příručka, která pro vás může být jistým návodem, jak postupovat krok za krokem.

Každá MŠ je svým způsobem specifická, neboť v každé MŠ máme různé zastoupení dětí s OMJ. Některé MŠ mají více dětí stejné národnosti v jedné třídě, některé mají více dětí různých národností, jinde je dítě s OMJ stále ještě raritou a někde ještě nemají ani jedno takové dítě. Je však pravděpodobné, že v dnešním globalizovaném světě se dříve či později s rodinou, která nebude hovořit česky, jistě setkáte, proto je potřeba tomuto tématu věnovat pozornost už nyní. Velmi často tyto děti pochází z vícejazyčného prostředí, kde každý z rodičů mluví na dítě svým mateřským jazykem. Není také výjimkou, že rodiče používají jako komunikační jazyk mezi sebou angličtinu, a dítě tak ve své rodině poslouchá jazyky tři.

Bezplatná jazyková podpora

Od září 2021 byla nově zavedena bezplatná jazyková příprava dětí s cizí státní příslušností v povinném předškolním vzdělávání, která se řídí vyhláškou **č.271/2021 Sb.** Tato vyhláška přesně stanovuje, jak má být jazyková podpora dle § 20 ŠZ dětem s cizí státní příslušností v povinném předškolním vzdělávání poskytována. Více k tématu naleznete na webu Inkluzivniskola.cz.

V návaznosti na tuto vyhlášku byl novelizován též **Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání**, do kterého byla nově zařazena podkapitola 8.4, která se týká **poskytování jazykové přípravy dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka**.

Z praxe však víme, že poskytovat jazykovou podporu dětem s OMJ bychom měli již od prvního dne, kdy dítě do mateřské školy nastoupí. Jak konkrétně postupovat si ukážeme právě v této příručce.

Situace dítěte s OMJ v MŠ

Dítě s OMJ vstupuje podobně jako jeho vrstevníci do nového neznámého prostředí a stejně jako všechny ostatní děti potřebuje nejprve získat pocit důvěry a bezpečí. Situace dítěte s OMJ je však o něco složitější v tom, že ostatním dětem ani paní učitelkám nerozumí nebo rozumí jen velmi málo. Existuje zde tedy jistá jazyková bariéra. Dítě též pochází z odlišného kulturního prostředí. Pozornost bychom měli věnovat zejména stravovacím návykům, náboženskému vyznání a s ním spojeným svátkům a tradicím dané země. Velmi podstatný může být též výchovný styl rodiny. Všechny tyto informace, které nám pomohou dítě a jeho rodinu lépe poznat, bychom měli zjistit ideálně před tím, než dítě nastoupí do MŠ, a měli bychom tyto kulturní odlišnosti respektovat.

Jazykový vývoj dětí s OMJ je vždy specifický, přistupujeme tedy ke každému dítěti individuálně. Čím dříve se dítě s OMJ do MŠ dostane, tím větší bude jeho šance naučit se český jazyk na takové úrovni, že bude připraveno na vstup do základní školy. V rozvoji jazyka může hrát roli mnoho dalších faktorů a každé dítě bude potřebovat jinou míru podpory.

U dětí, které přicházejí do MŠ ve velmi raném věku 2–3 let, můžeme předpokládat, že se nový jazyk naučí zcela přirozeně, společnou hrou se svými vrstevníky. U dětí, které se dostanou do MŠ v pozdějším věku a MŠ je jejich prvním místem socializace, budeme muset vyvinout o něco větší úsilí a na rozvoj jazyka se zaměřit cíleně.

Velmi důležitá je v tomto ohledu též spolupráce MŠ s rodinou dítěte.

Jméno dítěte _____

Před nástupem dítěte do MŠ (Metodika str. 23–31)

0) Vytisknout/připravit příručku a vložit ji do TVP a ŠVP.

Úvodní setkání s rodiči

- 1) V případě potřeby pro komunikaci s rodiči zajistit tlumočnicka (např. ve spolupráci s MČ).^{1,2}
- 2) Seznámit rodiče s adaptačním plánem a předat základní [informace v rodném jazyce](#) (např. informace o předškolním vzdělávání, informace, co děti potřebují do MŠ, informace o příchodu a vyzvedávání dítěte, různé poplatky atd.).^{1,2}
- 3) Předat rodičům [komunikační kartičky](#) pro dítě (rodič dítě s kartičkami seznámí, a díky tomu je dítě bude lépe používat v běžném dni).
- 4) Vysvětlit rodičům denní režim mateřské školy, předat rodičům [obrázkový denní režim](#) pro dítě.^{1,2} Předat fotografie třídy, kam bude dítě zařazeno, jména paní učitelek a dalších pedagogických pracovníků, např. asistentky. Doporučit rodičům vhodné dětské knížky pro snazší adaptaci v MŠ.^{1,2} Seznam knížek je součástí příručky. Předat rodičům piktogramy pravidel, která v MŠ dodržujeme.
- 5) [Zjistit od rodičů informace o dítěti](#) (např. správná výslovnost jména, alergie, socio-kulturní specifika rodiny, očekávání od MŠ, zájmy dítěte apod.).^{1,2}
- 6) Společně domluvit [pravidla vzájemné komunikace](#):^{1,2}
 - forma – sms, nástěnky, emaily,
 - frekvence – jak často,
 - v jakých případech.Vyžadovat od rodičů potvrzení, že informaci přijali. Ověřit si, že rodič skutečně informacím porozuměl.
- 7) Pořídít ze setkání s rodiči zápis v anglickém jazyce. Možnost využít **přílohu č. 3 – Záznamový arch – setkání s rodiči**. Úvodní schůzka s rodiči probíhá zpravidla v srpnu, před nástupem dítěte do MŠ. Může být prezenční či online.

¹ Ředitel/ka

² Učitel/ka

³ (D)AP

Interní nastavení MŠ

- 1) Sjednotit pedagogické pokyny v rámci třídy (např. jdeme ven, jdeme si mýt ruce, jdeme na svačinu apod.), tj. dodržovat jednoduchost pokynů a sjednotit systém pochval (např. snažit se chválit vždy stejně).²
- 2) Nepoužívat zdrobněliny, expresivní slova a nonsensová slova (např. hačat, papat apod.). Najít vhodné písňe a básně.²
- 3) Zajistit pravidelnou hospitační a evaluační činnost zaměřenou na práci s dětmi s OMJ.¹
- 4) Vytvořit dětem s OMJ PLPP a zajistit vstupní jazykovou diagnostiku, která bude pravidelně po třech měsících aktualizována.^{1,2}
- 5) Vedení zajistí DVPP v oblasti dětí s OMJ a sdílení dobré praxe s ostatními MŠ.
- 6) Organizace pedagogických rad zaměřených na děti s OMJ.
- 7) Vedení zajistí literaturu z oblasti vzdělávání a začleňování dětí s OMJ.

Připravit kolektiv a třídu na příchod dítěte

- 1) Celoročně podporovat multikulturní náladu (viz ŠVP a RVP PV), vytváření projektů zaměřených na multikulturní a inkluzivní vzdělávání.
- 2) Připravit graficky znázorněná pravidla třídy.^{2,3}
- 3) Informovat děti o příchodu nového kamaráda a představit/zprostředkovat/seznámit je s pocity, jaké má nové dítě při nástupu do cizího prostředí (např. krátce k dětem mluvit v cizím jazyce).^{2,3}
- 4) Předat dětem informace o zemi původu dítěte s OMJ (např. ukázat si zemi na mapě, ukázat si vlajku) a zdůraznit/hledat podobnosti s naší kulturou (např. obě země mají školky, hřiště, podobné typy domů...)²
- 5) Předat dětem informace o zájmech dítěte opět ve smyslu zdůraznění podobností (např. zmínit sport, kterému se věnuje jak dítě s OMJ, tak i dítě v MŠ).²
- 6) Přivítat společně s dětmi nového kamaráda (např. namalovat obrázek pro nového kamaráda, naučit se společně pozdrav v rodném jazyce dítěte).²
- 7) Připravit specifické hračky a knížky ze země původu a audioknihy v mateřském jazyce na odpolední odpočinek, využívat časopis Kamarádi <https://www.zaedno.org/home-kamaradi>.

¹ Ředitel/ka

² Učitel/ka

³ (D)AP

Nástup dítěte do MŠ (Metodika str. 32–47)

Adaptace a začlenění dítěte v souladu s adaptačním programem FMŠ Na Výšinách

1) Respektovat kulturní odlišnosti.

2) Aplikovat adaptační plán, tj.:²

- » nabídnout možnost zkrátit délku pobytu v MŠ (např. dřívější vyzvedávání dětí),
- » nabídnout možnost přítomnosti rodiče ve třídě podle potřeb daného dítěte,
- » postupně prodlužovat délku pobytu,
- » znázornit režim dne pomocí obrázkových kartiček, využití piktogramů,
- » vytvořit přátelský vztah mezi pedagogem a dítětem – důvěra, podpora, vyjádření kladných postojů a přijímání dítěte i jinými než verbálními prostředky (mimika, haptika, oční kontakt, posturika),
- » poskytnout dostatek prostoru pro volnou hru, prostřednictvím které mají děti možnost poznat nové kamarády a zorientovat se v prostředí mateřské školy,
- » nabídnout možnost přinesení vlastní hračky a fotografie z domova,
- » využít dvojjazyčného asistenta.

3) Pokud je potřeba, vybrat vhodného průvodce, který bude dítěti s OMJ průvodcem v MŠ.²

Doporučení z hlediska výběru:

- » vhodnější u starších dětí,
- » dítě se musí přihlásit k této funkci dobrovolně,
- » vybrat dítě, které se v MŠ dobře vyzná,
- » vybrat dítě, které má podobné zájmy jako dítě s OMJ,
- » je to chvilková funkce,
- » seznámit s funkcí i rodiče patrona.

4) Využívat vhodné adaptační aktivity (např. seznamovací a prosociální hry, hry na podporu spolupráce aj.) či vhodné aktivity nezávislé na jazyku (např. tanec, pohybové hry).²

5) Využívat obrázkový denní režim a procházet ho každé ráno s dítětem (příp. fotka se jménem – nalepení fotky dítěte jako symbol toho, že je dítě přítomno v MŠ). Využívat vhodné publikace k adaptaci v MŠ, viz Příložený seznam literatury pro děti, např. „Ať žije školka“ a další.^{2,3}

6) Oddělovat jednotlivé aktivity / upozornit na změnu aktivity zvukovým signálem (např. využívat zvoneček jako symbol změny aktivity).²

¹ Ředitel/ka

² Učitel/ka

³ (D)AP

Podpora dítěte v MŠ

Jazyková podpora (Metodika str. 66–141)

1) Na základě jazykové diagnostiky vyhodnotit, jakou jazykovou podporu dítě potřebuje nejdříve.^{2,3}

2) Učit dítě česky individuálně / v kroužku češtiny, tj.:²

- » stavět již na existujících jazykových znalostech dítěte,
- » češtinu vyučovat jako druhý jazyk (neměla by nahradit mateřský jazyk, ale měla by ho rozvíjet),
- » učivo by mělo být stejně podnětné jako pro české děti,
- » používat ilustrace, názorné předměty, knihy,
- » děti s OMJ (především v jejich „tichém období“) nenutit mluvit, ale dávat jim pravidelně příležitost k formulaci mluvení, odpovědí,
- » povzbuzovat jejich pokusy a chválit je (např. když dítě s OMJ začne opakovat jednotlivá slova či fráze, přidávat je ke známým říkankám apod.),
- » vyučovat děti s OMJ v malých skupinách (např. 2× týdně),
- » nejprve děti seznamovat se slovy, která budou využívat nejčastěji.

3) Přizpůsobit řízené činnosti pro děti s OMJ, tj.:²

- » upravit formy i obsah témat u řízených činností,
- » dodržovat stále stejné rituály,
- » pravidelný denní režim,
- » dodržovat domluvená pravidla ve třídě – využívat piktogramy,
- » střídat metody práce,
- » zařadit individuální práci či práci v malých skupinách,
- » vycházet z PLPP pro konkrétní dítě / z Plánu podpory pro děti s OMJ pro FMŠ Na Výšinách,
- » při čtení pohádek využívat názorné obrázky,
- » používat komunikační kartičky,
- » používat ustálená gesta a fráze.

¹ Ředitel/ka

² Učitel/ka

³ (D)AP

Komunikace s rodiči (Metodika str. 48–54)

- 1) Pravidelně poskytovat rodičům zpětnou vazbu o dítěti (stanovit si průběžné schůzky s cílem informovat rodiče např. o pokroku dítěte, adaptaci a začlenění, o vývoji řeči, odkladu školní docházky).^{1,2}
- 2) Zapojovat rodiče do dění v MŠ (akce školy, třídní schůzky apod.). Pokud to situace dovolí, plánovat společně s rodiči tematické dny či oslavy mezinárodních svátků, např. St.Patrick's day a jiné.^{1,2}

Práce s kolektivem (Metodika str. 60–65)

- 1) Vnímat náznaky stereotypních názorů ve třídě, neustále pracovat s odlišností v rámci třídy a podporovat děti v přijetí žáků s OMJ. V případě potřeby využít programy proti šikaně, diskriminaci aj.^{1,2}

¹ Ředitel/ka

² Učitel/ka

³ (D)AP

Organizace zabývající se tematikou dětí s OMJ

META, o.p.s., web www.lnkluzivniskola.cz

[Centra na podporu integrace cizinců](#)

[Centrum pro integraci cizinců, o.p.s.](#)

[Národní pedagogický institut ČR](#)

[InBáze, z.s.](#)

Kompletní seznam organizací a institucí věnujících se integraci cizinců a migraci naleznete na webu www.migraceonline.cz.

Seznam publikací pro podporu adaptace dětí s OMJ

- » Cocklico, Marion: Půjdu do školky. Edice Velký pokrok. Praha: Svojtka & Co, 2018.
- » Liput, Przemyslaw: Rok ve školce. Brno: Host, 2018.
- » Görtler, Carolin: Velká knížka Školka pro malé vypravěče. Praha: PRESCO GROUP, 2021.
- » Bretin, Marie: Nechci do školky! Praha: Svojtka & Co, 2020.
- » Piroddi, Chiara: Timovy tipy 3 – První den ve školce. Praha: Drobek, 2021.
- » Pellai, Alberto – Tamborini, Barbara: Nechci do školky! Praha: Omega, 2018.
- » Hamblin, Barbora: Flandil ve školce. Jihlava: Altenberg, 2017.
- » Nettingsmeier, Simone: Poznávej mateřskou školku. Edice Poznávej svůj svět. Brno: Pixi knihy, 2014.
- » Schneider, Liane: Conni jde do školky. Brno: Pixi knihy, 2016.
- » Caillou, Pierre: Ať žije školka! Praha: Svojtka & Co, 2018.
- » Řebíková, Zuzana: Poprvé do školky. Plzeň: ArtKrist, 2019.
- » Řebíková, Zuzana: Už chodím do školky. Plzeň: ArtKrist, 2019.
- » Buchalová, Bára: Liška Šiška ve školce. Praha: Grada, 2020.
- » Julian, Sean: Kvido jde poprvé do školky. Praha: Albatros, 2021.
- » Šandera, Jiří: Co mě čeká ve školce. Praha: Fragment, 2013.

CO DĚLAT, KDYŽ...

Komunikace s rodiči

...rodič nemluví česky, tj. nemá ani základy češtiny? Jak lze komunikaci zlepšit, není-li přítomen DAP?

- » na úvodní setkání a na třídní schůzky přizvat tlumočníka
- » používat jednoduché texty na nástěnce – heslovitě
- » ověřovat porozumění tak, že nám rodič zopakuje naše sdělení nebo odepsal, že rozumí – potvrzovací zpráva
- » poskytovat rodičům písemnou formu komunikace
- » pravidelně rodiče neverbálně informovat o tom, jak se dítěti v MŠ vedlo (např. dítěti zavést deníček či portfolio, do kterého učitel bude zaznamenávat pomocí škálování či kroužkování, co se dítě učilo, zda jedlo, spalo, zapojovalo se do aktivit apod.)
- » doporučit rodičům i dětem kurzy češtiny pro cizince
- » poskytnout učitelům podporu formou kurzu angličtiny pro učitele MŠ a zajištění zahraniční stáže

...rodič opakovaně nerespektuje pravidla MŠ, přestože byl upozorněn a nespolupracuje?

- » svolat schůzku s tlumočnickem (lze se obrátit i na [interkulturního pracovníka](#), případně sociálního či metodického pracovníka v METĚ)
- » na této schůzce rodičům vysvětlit nedorozumění, která vznikla, a nastavit pravidla komunikace, aby se předešlo dalším nedorozuměním
- » konzultovat s neziskovou organizací či odborem pro sociální začleňování Prahy 7
- » v nejhorším případě:
 - rodičům zdůraznit rizika nerespektování pravidel školky
 - rodičům zdůraznit, že podmínky MŠ jsou nastaveny v tom nejlepším zájmu dítěte (např. reakce na adaptační plán)

...rodiče odmítají odklad školní docházky u svého dítěte s OMJ, i když mu byl doporučen?

- » objasnit rodičům, co všechno školní zralost obnáší
 - dítě musí být pro vstup do školy vybaveno socio-emočními kompetencemi, které následně využije v kontaktu s vrstevníky a učiteli. Tato socio-emoční zralost mu umožní akceptovat a zvládat školní pravidla i zátěž vyplývající ze školních povinností. Aby si tedy dítě vytvořilo ke škole kladný vztah, musí být úspěšné. Konkrétně u dětí s OMJ jim tedy odklad může zvýšit jejich sebevědomí v sociálních interakcích. Také si mohou více vybudovat orientaci a jistotu k českému prostředí (zvyklostem), a následný nástup do ZŠ pro ně tak může být méně náročný
- » vysvětlit rodičům, jakým způsobem funguje ZŠ a jaké jsou nároky na dítě, které nastupuje do 1.třídy
- » doložit rodičům řadu dokumentů, které se vztahují ke školní zralosti dítěte (např. portfolio, jazykové portfolio, průběžnou jazykovou diagnostiku)

Co dále můžeme rodičům nabídnout?

- » test školní zralosti v rámci PPP
- » přípravnou třídu
- » program pro děti s odkladem školní docházky
- » zorganizovat setkání v mateřské škole pro rodiče za přítomnosti pracovníka PPP, který odklad školní docházky doporučil. Na tuto schůzku je vhodné přizvat i tlumočníka, případně interkulturního pracovníka
- » uspořádat v prostorách MŠ schůzku s ředitelem ZŠ, který rodičům blíže objasní fungování 1. třídy

...má rodič obavy z vyšetření dítěte v PPP?

- » promluvit si s rodiči o důvodu obav a snažit se jim situaci více vysvětlit s pomocí materiálu pro rodiče z [portálu Inkluzivniskola.cz](http://portalu.inkluzivniskola.cz), kde jsou vyvěšeny překlady v různých jazycích, které vysvětlují principy a důvody k návštěvě PPP (tj. rodič může tak lépe pochopit, proč je vhodné PPP navštívit)

...dítě přichází se znalostí odlišného způsobu výchovy a výuky v zemi svého původu (jak řešit potenciální konflikty s rodiči)?

- » na úvodní schůzce představit rodičům hodnoty školy a kulturní odlišnosti (všichni jsme si rovni)
- » zjistit si více o zemi původu dítěte – [zahraniční vzdělávací systémy](#), [kulturní profily států](#)
- » využít služeb interkulturních pracovníků a komunitních tlumočnicků a vhodné texty v jazyce rodiny

Komunikace s dítětem

...adaptace u dítěte s OMJ neproběhla (neprobíhá) podle představ a dítě se v mateřské škole necítí dobře (pláče a nechce se zapojit do činnosti)?

- » využít adaptační aktivity pro děti od METY
- » prodloužit adaptační plán (např. domluvit se s rodiči na zkrácení dne v MŠ)
- » svolat setkání s rodiči a probrat situaci i z jejich perspektivy

... se u dítěte s OMJ objevují (časté) agresivní reakce?

- » agresivní reakce dítěte bývají často způsobené frustrací z neporozumění a neschopnosti se vyjádřit, proto je důležité poskytnout dítěti podporu a bezpečné prostředí, ve kterém může vyjádřit své potřeby (např. komunikační karty, pomoci mu navázat přátelský vztah k dětem, ukázat dětem, co je přátelské chování na jednoduchém příběhu, trénovat sociální dovednosti, např. půjčování hraček, umět se zeptat, sdělit, říct, co se mi nelíbí)
- » obecně je vhodné naučit děti určité seberegulační techniky a práci s emocemi např. formou hry: co mi pomáhá, když jsem naštvaný. Agresivní chování nemůže být dětem tolerováno. Učitel může pomoci dítěti zpracovat silné negativní emoce několika způsoby, např.:
 - nabídnout mu fyzickou aktivitu, tj. pohyb (např. nechat dítě, aby se proběhlo, zaskákalo, udělalo pár dřepů) nebo dítěti půjčit hudební nástroj (např. bubínek)
 - nabídnout kreativní činnost – např. nechat dítě hníst modelínu či hlínu vši silou, kresba (např. technika skvrn do mokrého papíru, výtvarný projev při hudbě)
 - dovolit dítěti opustit prostor, ve kterém k chování dochází (např. zvolit ve třídě „klidovou zónu“ – koberec s polštáři, volný stůl v zadní části třídy, kde dítě může vykonávat nějakou činnost)
- » je též vhodné **sledovat případné spouštěče agresivního/destruktivního chování, tyto situace si zapisovat a postupně vyhodnocovat**. Učitelka tak bude moci nevhodnému chování lépe předcházet, pokud agresivní chování přetrvává, můžeme svolat setkání s rodiči a případně se poradit s odborníky – přizvat je na schůzku, případně můžeme doporučit návštěvu SPC

...dítě s OMJ v adaptačním období nemluví – nekomunikuje s ostatními dětmi či pedagogy?

- » nabídnout dítěti domluvu beze slov – mimika, znakování, gesta
- » použít komunikační karty (je potřeba zajistit, aby dítě mělo alespoň možnost projevit své potřeby)
- » zapojit DAP
- » dát dítěti prostor k mluvení, nebude-li chtít, tak ho nenutit (ale stále se snažit ho podněcovat v komunikaci – např. ptát se, jak se má)
- » můžeme doporučit návštěvu specializovaného logopeda pro děti s OMJ
- » je dobré se informovat u rodičů, zda dítě ve svém rodném jazyce doma komunikuje
 - tiché období časem u dítěte vymizí, pokud ale přetrvává déle než rok, je vhodné, aby dítě navštívilo PPP nebo klinického psychologa

...si nově přichází dítě s OMJ hraje jen samo a o ostatní děti ani aktivity neprojevuje zájem? Jak mu pomoci s adaptací a zařazením do kolektivu?

- » využít adaptační aktivity pro děti od METY
- » využít DAP (např. jako prostředníka v rámci socializace)
- » pomoci dítěti s OMJ najít kamaráda, využít funkci průvodce dítěte s OMJ, budovat ve třídě přátelské vztahy
- » zapojovat dítě do aktivit pasivně (držet knížku, obrázky apod.)
- » nechat dítěti dostatek času a prostoru, sledovat jeho charakterové vlastnosti (chce se kamarádit, ale neví jak × dítě je spíše introvert, nemusí souviset s jeho jazykovou úrovní)

...dítě s OMJ odmítá český jazyk?

- » na dítě netlačit a motivovat ho
- » zjistit od rodičů, co dítě baví, a prostřednictvím této činnosti si k němu najít cestu – dítě získá motivaci mluvit
- » využít maňásky a pantomimu
- » hravě zapojit český jazyk (např. do her přidat nějaká slova nebo hry typu kompot)
- » využít kurzy češtiny jako druhého jazyka ve školce
- » podpořit dítě při individuální práci – učení ČDJ
- » zjistit jazykovou minulost dítěte (hovoří doma mateřským jazykem?)
- » doporučit rodičům navazovat přátelství s českými rodinami, uspořádat společné hraní, seznamovat dítě s českou kulturou – navštěvovat divadelní představení, programy pro děti, volnočasové aktivity, kde budou převážně české děti

...se dítě s OMJ přirozeně a intenzivně vztahuje k dětem stejně mluvícím? Je vhodné ho v tom podporovat?

- » dítě s OMJ by nemělo být násilně odtrháváno od dětí mluvících stejným jazykem (díky těmto vazbám se dítě s OMJ může socializovat). Je ale vhodné ho podporovat i ve vazbách s českými dětmi (např. zadávat skupinové adaptační aktivity apod.)

...děti s OMJ si chtějí hrát jen spolu a do organizovaných činností se příliš nezapojují? Jak je více začlenit do kolektivu a podpořit komunikaci s ostatními dětmi?

- » nabízet činnosti, které nejsou tolik závislé na jazyku, a dát dětem možnost pracovat ve dvojicích a menších skupinkách
- » využít adaptační aktivity pro děti od METY

...dítě s OMJ v běžném projevu používá chybně češtinu? Je vhodné ho opravovat?

- » obecně je vhodné sdělovaný obsah přijímat bez korekce a výhrad, případně lze dítě opravovat nenásilnou formou, tj. parafrázováním
- » celkově je důležité přijímat verbální projev dítěte (chválit ho za jeho výkony a postupně rozšiřovat jeho slovní zásobu)

...je v případě dítěte s OMJ vhodné nastavit individualizaci? Jak ji však nastavit vzhledem k organizaci a počtu dětí ve třídě?

- » je vhodné využít pro individuální práci s dítětem (dvojjazyčného) asistenta pedagoga, školního asistenta
- » v průběhu dne si učitel vytvoří prostor pro individuální práci s dítětem

...nastanou náročné situace při komunikaci s dítětem s OMJ – je vhodné využívat překladatele na telefonu?

- » paní učitelka se může domluvit s rodiči, že pokud dítě nebude zvládat nějakou vážnou situaci, zavolá rodiči a ten situaci zhodnotí/zkonzultuje a domluví se další postup
- » v méně náročných situacích lze využít Google překladače
- » pokud máme možnost, využít dvojjazyčného asistenta pedagoga
- » bezplatná infolinka Charita ČR – mongolština 733 676 667 (Po, St, 9–11, 14–16), vietnamština 605 999 969 (Po, St, Pá, 9–12, 14–17)

...se ve třídě vyskytne dítě s OMJ, které má další speciální vzdělávací potřeby?

- » dítě s OMJ, které má navíc nějaké další SVP, spadá do 4. a 5. stupně podpůrných opatření, je potřeba zajistit podpůrná opatření dle doporučení SPC či PPP
- » v praxi se nám v těchto případech osvědčila pomoc (dvojjazyčného) asistenta pedagoga

...se ve třídě objevují náznaky společensky nepřijatelného / značně nevhodného chování – nezvládnutelná agresivita, slovní útoky a jiné?

- » náznaky značně nevhodného chování se mohou objevovat i v MŠ. V případě takového chování by měl učitel zvolit vhodný způsob nápravy, např.:
 - rozhovor s dítětem, které ubližuje (např. srozumitelně dítěti sdělit, že porušilo stanovená pravidla, navrhnout a ukázat mu adekvátní varianty v projevech chování, jakmile je to možné, ocenit jeho zlepšení)
 - věnovat zvýšenou pozornost situaci ve třídě a v případě potřeby zavést adekvátní opatření
 - pracovat se skupinou (např. zvolit adaptační aktivity s cílem podpořit třídní spolupráci či vcítění se do role ubližovaného, případně využít pohádky, příběhy a jejich dramatizaci)
 - po zmapování situace provést rozhovor se zákonnými zástupci dítěte agresora a snažit se je získat pro spolupráci (je to ale rizikové)
 - MŠ může též zajistit podporu učitelů (např. kontinuální plán dalšího vzdělávání)
- » obecně je potřeba těmto situacím předcházet pomocí preventivních programů, jako jsou například Persona Dolls (<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/persona-dolls>) nebo zaměření se na rozvoj socio-emočních kompetencí dětí

...dítě přichází z odlišné kultury, na co se připravit?

- » pro lepší přípravu na příchod dítěte je vhodné si zjistit více o zemi původu a věnovat pozornost socio-kulturním odlišnostem, např. zde: <https://www.inkluzivniskola.cz/kulturni-profil-y-0>

Organizační

...jako pedagog potřebuji supervizi / necítím se dobře ve své práci?

- » obrátit se na vedení a požádat o poskytnutí evaluace
- » na základě závěru z evaluace lze učiteli poskytnout individuální nebo skupinovou (pro více učitelů) supervizi (viz kontakty mateřské školy)
 - případně: <http://centrumhladina.cz/>
<https://www.remedium.cz/seznam-supervizoru.php>
- » obrátit se na vedení s prosbou o možnost dalšího školení v problémové oblasti (např. Jak vést kurz ČDJ?)

...ředitel shání dvojjazyčného asistenta pedagoga (DAP)?

- » v takové situaci je možné se přímo obrátit na METU, o. p. s., která pořádá školení DAP
- » vyhledat (D)AP přes klasický inzerát (www.jobs.cz, www.zivotopisy.cz, <http://www.asistentpedagoga.cz/> apod.)